

SA EXAM PAPERS This Paper was downloaded from SAEXAMPAPERS
SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI YA 12

TSHIVENDĀ LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

LARA 2025

TSUMBANDILA YA U MAKĀ

MARAGA: 70

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 10.

KHETHEKANYO YA A: NGANEA

U TSHILA NDI U VHONA – RN Madadzhe

MBUDZISO 1

- 1.1 1.1.1 Vhuongeloni ha Vuvha. ✓ (1)
- 1.1.2 Mpho ✓ na Maria. ✓ (2)
- 1.1.3 Ndi nge a didzhenisa kha vhufarekano na Maria. ✓✓ (2)
- 1.1.4 Sa musidzana a sa fhulufhedzei kana tseramisiamelov ngauri u funana na vhanna vhavhili nga tshifhinga tshithihi. ✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.) (2)
- 1.1.5 Tsha mathomo. ✓ Thaidzo ine dendele Mpho a vha nayo ya u sa fhulufhedzea na u funesa vhafumakadzi i thoma u bvukuluwa henefha. ✓ (2)
- 1.1.6 D/Vho Ravhutsi. ✓ (1)
- 1.1.7 O fhedzisela o pandelwa mushumomi. ✓✓ (2)
- 1.1.8 U a didzhenisa kha zwa lufuno na Maria a na mufumakadzi wawe hayani a dovha a vha na tshidzumbe khaye. ✓✓ (2)
- 1.1.9 - O mu todela maloyara. ✓
- O mu hangwela kha zwothe zwe a mu khakhela ngazwo a fhedza o tenda u vhuya vuhadzi nga riwambo wa lufuno. ✓ (2)
- 1.1.10 - Ndi nga mueletshedza uri a bve kha zwo, zwi vhanganga dzinndwa na malwadze. ✓✓
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.) (2)

NA

- 1.2 1.2.1 Mpho. ✓ (1)
- 1.2.2 Tsha zwino/Musalauno. ✓ (1)
- 1.2.3 Ndi mafhungo a Mpho ane a vha muhulwane kha la Venda na vhumombwe hawe na Maria musadzi wa Mashudu. ✓✓ (2)
- 1.2.4 I vhukati ha Mpho ✓ na Mashudu. ✓ (2)

- 1.2.5 U sa fhulufhedzea ha Mpho ho mu wedza khomboni.√√ (2)
- 1.2.6 Li amba mafhungo a sa pfesesei kana a si na mudzio.√√ (2)
- 1.2.7 Ndi Mpho. √ Mafhungo othe a bugu a mona nae.√ (2)
- 1.2.8 Ee, Sa vhafunani hu na zwinzhi zwe a vha a tshi khou lavhelela u zwi swikela na Maria sa musidzana wawe. Mashudu u sumbedza lufuno kha Maria nahone zwo iteyaho o vha a sa zwi lavheleli.√√ (2)
- 1.2.9 - Ndi nga mu eletshedza u fhulufhedzea kha mufumakadzi wawe.√
- Ndi nga mu eletshedza u sa vha na tshiphiri kha mufumakadzi wawe.√
- Ndi nga mu eletshedza u langa mbiti dzawe. √
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (3)

[35]

KANA

HO DINA ONE – S Mbedzi

MBUDZISO 2

- 2.1 2.1.1 Bulugwane. √ (1)
- 2.1.2 Ngeletshedzo.√
Vho Olga.√ (2)
- 2.1.3 Ndi nge a sedza lutingo a tshi khou reila/O vha a tshi khou gidima vhukuma.√√ (2)
- 2.1.4 Sa muanewa ane a vha na vhudifhinduleli.√
Sa muanewa a thogomelaho mabindu a munna wavho.√
Sa muanewa ane a toda ñwana wawe a tshi tevhela ndila yone ya vhutshilo. (2)
- 2.1.5 Tsha u bvedza mafhungo/Nyito i aluwaho. √√ (2)
- 2.1.6 C/Veronica.√ (1)
- 2.1.7 -Mabindu o wa a fhedza a tshi khou tambula. √
-O divhlahela mme awe nga vhulwadze ha mbilu.√ (2)

- 2.1.8 O mu dzudzanyela mbadelo dza bufho.√
O mu fha tshelede ya ndindatshikwama.√
O mu rengela zwiambaro zwa dura.√ (Phindulo mbili fhedzi) (2)
- 2.1.9 A zwo ngo tea. Vhugevhenga a vhu badeli.√
Vhumatshelo vhu ya tshinyala tshothe.√
Muthu u ya farelwa zwine a sa divhe.√(Thikhedzo mbili fhedi) (2)
- 2.1.10 - Ndi nga mu funza pulane ya zwa vhubindudzi.√
- Ndi nga mu funza kulangele kwa tshelede i no dzhena na i no bva.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (2)

NA

- 2.2 2.2.1 Sibongile.√ (1)
- 2.2.2 Tsha zwino/Musalauno.√ (1)
- 2.2.3 Ndi dakalo la u takalela goloi ntswa.√√ (2)
- 2.2.4 Khudano i khou vhangwa nga murahu ha musi Veronica a tshi homboka tshelede ya Ngeletshedzo musi a tshi mu rengisela goloi i si na mabambiri.√√ (2)
- 2.2.5 Ri fanela u thetshelesa musi ri tshi laiwa.√
Ri fanela u dzhiela pfunzo ntha ngauri zwi thusa kha u langa mabindu.√ (2)
- 2.2.6 Ri do swika hu si kale. √√ (2)
- 2.2.7 Ndi Ngeletshedzo.√ Ndi ene muanewa ane thaidzo dzothe dzi livhana nae.√ (2)
- 2.2.8 Ndi a mu pfela vhutungu ngauri u khou farelwa zwine a sa zwi divhe vhunga ho vha hu si ene o vhulayaho mapholisa e a wanala buthuni ya goloi.√√ **kana**
A thi mu pfeli vhutungu ngauri mme awe na khonani dzawe vho mu kaidza kutshilele kwawe ku si kwavhudi a sa pfe.√√ (2)
- 2.2.9 - Uri a thonifhe mme awe.√
- Uri a thetshelese ndayo ya vhomalume awe.√
- A tangedze u eletshedzwa nga mme awe ro sedza ndaka ya khotsi awe.√ (3)

[35]

KHETHEKANYO YA B: DIRAMA

FINDINKODO – TT Mudau

MBUDZISO 3

- 3.1 3.1.1 Ofisini dza muvhuso.√ (1)
- 3.1.2 Ndi Muthumukhulu √, Skosana √ na Murado 2√.
(Vhahili fhedzi) (2)
- 3.1.3 O vha o tshasela vhalihoro la maneshinala, u khou itela uri u
farelana ha Madimokarati na Maneshinala hu vhone. √√ (2)
- 3.1.4 Ndi muthu wa khani √, o vha a si khou tendelana na
Muthumukhulu kha tsheyo ine vha khou dzhia.√ **kana**
O vha a sa tendelani na uri vhatshena vha shumiwe navho. √ (2)
- 3.1.5 U bvedza mafhungo,√ thaidzo dzine mahoro a khou livhana
nadzo dzi khou endelela.√ (2)
- 3.1.6 A/mulwelambofholowo.√ (1)
- 3.1.7 Ndi u kwashekana ha lihoro na u xeelwa nga vhatevheli.√√ (2)
- 3.1.8 Ndi ngoho, o vha o diimisela u bva kha muvhuso wa mbuelano u
itela u khwathisa mbekanyamushumo dza lihoro lawe.√√ (2)
- 3.1.9 Zwo tea.
- U itela u kona u bvisela nda vhupfiwa hau kha dzangano.√
- U itela u lwela pfanelo dza vhatevheli.√
- U itela u disa tshanduko kha shango.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfalaho). (3)

NA

- 3.2 3.2.1 De Wit.√ (1)
- 3.2.2 Tsha musalauno/zwino.√√ (2)
- 3.2.3 A vha khou andana kha mbekanyamaitele dza mavhusele.√√ (2)
- 3.2.4 Madimokarati na Maneshinala.√√ (2)

- 3.2.5 Ndi zwauri naho vhathu vho lwela mbofholowo hu na vhane vha kha di konḁa u bva kha tshitalula.√√ (2)
- 3.2.6 U nea vhupfiwa.√√ (2)
- 3.2.7 Muthumukhulu. Mafhungo a bugu a mona nae. √√ (2)
- 3.2.8 A thi vha pfeli vhutungu ngauri hu na vhane vha kha di vha kha maitele a tshitalula a u vhenga vharema.√√/ kana Ndi a vha pfela vhutungu hu na vhane vha khou lwela u ḁisa tshanduko sa De Wit.√√ (2)
- 3.2.9 Ndi u dzula na mirado ra humbudzana nga mbekanyamaitete dza dzanganov.
U dzudzanyulula mirado ya dzangano hune zwa vha zwo fanela.√
U thetshesela mihumbulo ya mirado yothe hu si na u khethulula.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfallaho). (3)
[35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 35

KHETHEKANYO YA C: NGANEAPFUFHI

ZWA VHUTSHILO – NA Milubi na LL Mafenya

MBUDZISO 4

4.1 'WO MU NONELA' – LL Mafenya

- 4.1.1 Mitshinini/Khasinoni.√ (1)
- 4.1.2 Thathani √ na Humbulani.√ (2)
- 4.1.3 Ndi nge a vha a tshi khou t̃ahelwa nga masheleni.√√ (2)
- 4.1.4 Sa mushumi wa biko ane a t̃hogomela mufumakadzi wawe.√√ (2)
- 4.1.5 Tsha u bveledza mafhungo.√ Ndi hune thaidzo ya aluwa hone musu Humbulani a tshi tumbula uri mufumakadzi wawe u tambisa tshelede mitshinini.√ (2)
- 4.1.6 C/ramabindu.√ (1)
- 4.1.7 O fhelelwa nga vhuhadzi.√√ (2)
- 4.1.8 - O vha a tshi fha mufumakadzi wawe tshelede ya ndindatshikwama zwa sa vhonele uri ha shumi.√√ (2)
- 4.1.9 Zwo tea ngauri wa vha na mashudu u a wina/A zwo ngo tea ngauri zwi fhedza tshelede na u d̃isa phambano mit̃ani.√√ (Na dziñwe phindulo dzi pfallaho). (2)
- 4.1.10 - Ndi nga mukhoḁa kha u funesa mufumakadzi wawe.√
- Ndi nga mukhoḁa kha u vha mushumi wa biko a tshi itela mut̃a wawe.√ (Na dziñwe phindulo dzi pfallaho). (2)

NA

4.2 'AI! NDI MINI?' – LL Mafenya

- 4.2.1 Mangalani / Tshit̃ereke. √ (1)
- 4.2.2 Tsha zwino/Musalauno.√ (1)

- 4.2.3 Ndi figa yawe i mangadzaho.√√ (2)
- 4.2.4 Sofi√ na Mangalani.√ (2)
- 4.2.5 Ndo guda uri hu na vhafumakadzi vha sa fhulufhedzei kha vhanna vhavho.√/Hu na vhafunzi vha no nwa halwa na u ita vhupombwe.√ (2)
- 4.2.6 O vha o no kambiwa nga waini.√√ (2)
- 4.2.7 Avhaathu. Mafhungo othe a nganeapfufhi iyi a mona nae.√√ (2)
- 4.2.8 Ndi a vhu khoḁa ngauri o sumbedza u vha musidzana wa mikhwa yavhuḁi nge a hana u fhelekedzwa nga munna a sa mu ḁivhi.√√ (2)
- 4.2.9 - Ndo vha ndi tshi ḁo vha eletshedza uri vha mu litshe.√
- Vha muḁodele thuso kha vhahulwane vha muḁa.√
-Vha mu ise kha vhaḁoli vha muhumbulo.√
(Na dziḁwe phindulo dzi pfalaho). (3)

[35]

ḁHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 35

KHETHEKANYO YA D: VHURENDI

SHOTHODZO – TN Pholi na TK Mkansi

5.1 'THINGOTHENDELEKI' – TN Pholi

- 5.1.1 Mutaladzi 4/U tāvhanya sa lupenyo.√ (1)
- 5.1.2 U kundisa vhathu tshikolo.√
U thathisa vhathu vhuhadzi.√
Mushumo wo fhela. √
(Zwivhili fhedzi) (2)
- 5.1.3 Lifanyisi.√√ (2)
- 5.1.4 Mutevhetsindo wa u ongolowa,√ ngauri murendi u khou vhaiswa nga tshinyalelo i no dīswa nga thingothendeleki. √ (2)
- 5.1.5 U fhela ha mbingano.√√ (2)
- 5.1.6 U pfala a sa dzi takaleli ngauri u vhona dzi tshi khou tshinyadza.√√ (2)
- 5.1.7 B/vhabveledzi vha thingothendeleki.√ (1)
- 5.1.8 Ndi u tōda u tsivhudza vhathu nga ha vhuvhi vhu dīswaho nga thingothendeleki. √√ (2)
- 5.1.9 - Uri vha dīvhe uri yo tea u shumiswa lini na hone ngafhi.√
- U sa dzhiela ntha thingothendeleki u fhirisa zwipikwa zwa vhutshilo.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfallaho) (2)
- 5.1.10 - U dithogomela sa musi hu na vhufobvu vhu no bveledzwa nga thingothendeleki.√
- U sa shumisa thingothendeleki huiwe na huiwe vhunga mavemu vha tshi nga homboka muthu a xeledwa nga ndaka yawe.√
(Na dziñwe phindulo dzi pfallaho). (2)

NA

5.2 'LUVHONDO LU DO WA'– TK Mkansi

- 5.2.1 Thavha ya Everest.√ (1)
- 5.2.2 Mutaladzi 1 na 2/Wa tetemela sa lutanga lu madini. √
Biko la elela sa mulambo wa Luvuvhu.√ (2)
- 5.2.3 Lo imela dzithaidzo dzine ra tangana nadzo vhutshiloni.√√ (2)
- 5.2.4 Vese /mutaladzi 5. Phanda na murahu wa wana zwi tshi fana.√√ (2)
- 5.2.5 abcb.√√ (2)
- 5.2.6 Hu songo swika hune muthu a litsha u bvedza zwe a dzula o zwi
elekanya.√√ (2)
- 5.2.7 Musi muthu o neta a si tshe na nungo.√√ (2)
- 5.2.8 Vhutshiloni hu na thaidzo dzine wa tea u tou dzi kondelela uri u
kone u bevelela.√√ (2)
- 5.2.9 Ndo kwama vhashumelavhapo.√
Ndo kovha thaidzo na muthu ane nda mu fhulufhela. √
(Na dziñwe phindulo dzi pfallaho). (2)

[35]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA D: 35
MARAGAGUTE: 70

